

(Политика, 22.04.2009)

Победник двадесет првог века је већ познат. Зове се Азија. После спектакуларног успона Јапана од педесетих до осамдесетих година прошлог столећа, почео је вртоглави раст Кине, Индије и мањих азијских „тигова“. Тренутна светска криза неће зауставити јачање економске и политичке силе тог континента, већ ће повећати његов утицај.

Кина и Јапан финансирају више од четрдесет одсто америчког дугаи без њих економски план председника Обаме не може бити спроведен у дело. Према бројним прогнозама, Кина ће кроз двадесетак година престићи Америку и постати водећа светска економска сила. Индија ће за тридесетак година постати најмногољуднија земља, испред Кине. Кључни ресурси Русије налазе се источно од Урала.

Крајње је време је да сви схватимо да Азија више није превасходно извор јефтине конфекције и играчака. Индија, Кина и Јапан се такмиче око брзине постављања сателита у орбиту и слања мисија на Месец, где ће азијски космонаути крочити крајем следеће деценије. Жустра конкуренција између азијских џинова за преузимање водећих светскихпозицијаусвету у домену технологије од Америке и Европе одвија се у свим правцима, од информатике преко биотехнологија, телекомуникација, до енергетике и науке о материјалима.

Јапан издваја преко три одсто свог огромног БДП-а за науку, док Србија издваја само 0,3 процента свог скромног БДП-а за исту намену. Тим мерилем Јапан је на врху света, а Србија на дну Европе. Јапан производи двадесет одсто светских научних радова и патената и тиме заузима друго место иза Америке. Кина је за непуних десет година са скромних почетних позиција постала четврта сила у науци и повећала издвајања са 0,5 на 1,5 одсто БДП-а. Кина је током последњих осам година повећала број студената са пет на двадесет милиона, те годишње производи шест милиона дипломаца... Индија је већ један од светских центара софтверске индустрије и биотехнологије.

Верујем да ретко ко у Србији зна где се налази кинеска провинција Ћеђијанг и њен главни град Ханџу. Признајем, нисам ни ја о њима много знао. Ради се о региону близу Шангаја који има шездесет милиона становника (као Француска!) и најбржи раст у домену технологије у Кини. Две милијарде долара је уложено последњих десет година у развој кинеске силицијумске долине од пет квадратних километара, чији је председник за годину дана, примера ради, изградио зграду за „Нокију“ где сада ради две хиљаде

инжењера. Домаћа предузећа у домену контроле индустријских процеса, опреме за Интернет и телекомуникације, мерења квалитета светла и многих других технологија ничу као печурке и нуде повољније цене светском тржишту. Председник универзитета на ултрамодерном кампусу који је никао у последњих осам година кроз инвестицију од милијарду долара објашњава нам да улаже значајна средства у повратак најбољих кинеских научника. Он се вратио из Америке, а кинески министар науке из Немачке, где је десет година развијао технологије за аутомобилску индустрију.

У Јапану смо видели сијасет примера водећих светских научних програма и технологија. Универзитети у Токију и Кјоту имају буџете који су три пута већи од целог српског буџета за високо образовање и науку. У Институту за фузионе науке се спремају за производњу енергије из обновљивих нуклеарних извора, заправо изградњу „малог сунца на земљи“! У тај пројекат је већ уложено више од две милијарде долара.

Треба учити од Азије и дати приоритет просвети, науци и технологији. У Азији је добро схваћено да је развој економије знања добар део одговора на кризу и кључ будућег развоја. Код нас, упркос декларацијама, сурова реалност буџета и цифара показује да смо још веома далеко од колективне свести око правих приоритета наше нације. Морамо више инвестирати у неколико одабраних домена да бисмо били интересантни партнери међународним институцијама и фирмама. У противном, после Торонта и Сан Франциска, наша научна елита ће све чешће одлазити и у Шангај, Кјото и Катар.